

Trh práce a politika zaměstnanosti

Přednáška č.4

Mobilita a migrace

Typy pracovní mobility

		<u>Místo výkonu práce</u>	
		Stejně	Jiné
<u>Pracovní pozice</u>	Stejná	<u>1. typu</u>	<u>3. typu</u>
	Jiná	<u>2. typu</u>	<u>4. typu</u>

Teorie migrace

- *Neoklasická teorie* - „push-pull teorie“
 - opustit zemi původu (push factors)
 - demografický růst, nízká úroveň životních podmínek, nedostatek ekonomických a pracovních příležitostí, politické represe
 - přitahují do cílových zemí (pull factors)
 - poptávka po práci, dostupnost pozemků, příznivé ekonomické příležitosti a politické svobody
 - Neoklasický ekonomický přístup se zaměřuje hlavně na příjmové rozdíly, podmínky zaměstnání v různých zemích a náklady na případnou migraci.
 - racionální posouzení dostupných informací o nákladech i výhodách plynoucích z migrace rozhodne, že je pro něj výhodnější přesun ze své země původu do jiné oblasti. Snaží se především maximalizovat svůj užitek, nejčastěji výši příjmu.

Makroekonomický pohled

- příčiny:
 - rozdíly v příjmech mezi zeměmi,
 - rozdíly v nabídce a poptávce pracovních sil a možnosti zaměstnání.
- ekonomické rozdíly a rozdíly v nabídce a poptávce pracovních sil jsou postačujícím důvodem k vytvoření migračních proudů.
- vyrovnávání ekonomických rozdílů mezi rozvinutými a zaostalými regiony vedoucím k ekonomické rovnováze.
 - v zemích s vysokou nabídkou pracovních sil a nedostatkem kapitálu jsou nižší mzdy a naopak v zemích s vyšší poptávkou po pracovních silách a větším množstvím kapitálu jsou mzdy vyšší. Lidé ze země s nižšími mzdami se stěhují do země s vyššími mzdami. Výsledkem je pak pokles nabídky pracovníků a růst mezd v chudší zemi a opačný trend v bohatší zemi, a tím nastolení ekonomické rovnováhy a také následné pozastavení migračního proudu.

Mikroekonomický přístup

- soustředí na jedince
 - racionální kalkulaci výdajů a užitku v časovém horizontu a následnou volbu s cílem maximalizovat svůj zisk.
 - Mezi výdaje patří
 - materiální náklady na cestu,
 - náklady na dobu než najde práci
 - úsilí vynaložené na učení se novému jazyku a kultuře,
 - na vytváření nových sociálních vazeb atd.

Migrace jako investice do lidského kapitálu

- Migrace za lépe placeným zaměstnáním je investicí do lidského kapitálu
 - Za současnou oběť zvýší budoucí zisky
- Migrace však nenastává v každém případě možného zvýšení životních zisků
 - Proč ?
 - Foto str. 410

Nové (komplexnější) přístupy

- migrace je vysvětlována také možností stálého zaměstnání či příznivé podmínky pro rozvoj podnikání.
- k migraci se nerozhodují jednotliví aktéři, rozhodnutí jsou učiněna na úrovni rodin či domácností,
- Účelem je jednak maximalizace předpokládaného příjmu jednotky, ale také minimalizace rizik spojených s nepředvídatelnými událostmi a výkyvy trhu.
 - rizika jsou při rozhodování důležitější
 - rozdíly v příjmech tak nemusí být podmínkou k migraci do jiné země a také jejich vyrovnání nemusí zastavit migrační proud

Historicko-strukturalistický přístup

- vychází z marxistické politické ekonomie
- klade důraz na nerovnoměrné rozdělení ekonomické a politické moci ve světě.
- mezinárodní migraci chápe jako způsob mobilizace levné pracovní síly.
 - Migrace tak udržuje nerovný rozvoj a zdroje chudých zemí jsou pak využívány pro to, aby bohatí byli ještě bohatší. Podle historicko-strukturalistického přístupu nemá jedinec svobodnou volbu, jak tvrdí neoklasická teorie.
 - Vliv při rozhodování hrají nerovnosti v oblasti zdrojů a moci mezi zeměmi a imigrační politiky potenciálních cílových zemích.

Teorie sítí

- zdůrazňuje v migračním procesu význam mezilidských vazeb.
 - vazby příbuzenské,
 - přátelské
 - vazby v rámci komunity.
- O těchto vazbách se někdy mluví jako o sociálním kapitálu
 - poskytují jedincům i skupinám důležité zdroje informací, sociální či finanční pomoci, často i podporu v případě osobních problémů.
 - Zvyšují pravděpodobnost migračního pohybu, neboť snižují náklady a rizika a nepřímo zvyšují i očekávaný zisk z migrace.
 - Sítě pomáhají při usazování migrantů v dané zemi a při vytváření komunit. Skupiny migrantů pak často vytvářejí svou vlastní ekonomickou i sociální infrastrukturu.
 - spolky, obchody, zábavní podniky, kostely, služby doktorů, právníků atd.
 - Když počet migrantů a vazeb překročí určitou kritickou mez, jsou náklady na každou další migraci i rizika, která migrant podstupuje, nižší, což podněcuje další migraci, dále rozšiřuje sítě a snižuje náklady i rizika

Institucionální teorie

- klade důraz na vliv institucionálních faktorů.
- Jde vlastně také o sítě, které podporují migraci a určitým způsobem ji formují, tzv. migrační průmysl.
 - dvě skupiny institucionálních subjektů.
 - První skupinou jsou organizace či jednotlivci napomáhající především nelegální migraci a to za účelem zisku. V důsledku bariér, které si cílové země vytvořily, aby se bránily migračnímu přílivu, vzniká černý trh. Jedinci i společnosti vydělávají na migrantech, kteří se snaží ilegálně dostat do vybrané země. Jde o převody přes hranice, pašování lidí ze země původu do jiné, najímání migrantů zaměstnavateli, falšování dokumentů či svatby „naoko“. Migrantí bývají vystaveni vykořisťování, okrádání, podvodům nebo vydání napospas zneužívání (hlavně ženy a děti).
 - Druhou skupinu tvoří nevládní a mezinárodní organizace a jedinci poskytující migrantům rady, sociální služby a právní poradenství – např. jak získat různé dokumenty, žádat o azyl či povolení k pobytu.
 - Všechny tyto instituce a organizace, ziskové nebo neziskové, podporují mezinárodní migraci, neboť bez nich by migranti často měli málo informací a kontaktů potřebných k úspěšné migraci. Podobně jako u teorie sítí, migrační proud je stále více institucionalizován a stává se čím dál tím nezávislejší na okolnostech, které ho vyvolaly.

teorie kumulativní příčiny

- V důsledku migrace nastávají změny v ekonomické, sociální i kulturní oblasti(jak v zemi původu, tak v cílové zemi) – stimul pro další migraci
- „social labeling“
 - některé kategorie zaměstnání s vysokým zastoupením imigrantů, získají nálepkou zaměstnání nevhodného pro domácí obyvatele, což vede k další poptávce po imigrantech. Toto stigma určité profese nevyhází z jeho charakteristik, ale pouze ze zastoupení imigrantů v této profesi.

teorie migračních systémů

- klade důraz na mezinárodní vztahy, národní hospodářství, kolektivní jednání a institucionální faktory.
- Vychází z předpokladu, že migrační proudy jsou do jisté míry stabilní a strukturované v prostoru i čase,
 - dovoluje rozlišení na tzv. mezinárodní migrační systémy.
 - Migrační systém je tvořen dvěma nebo více zeměmi vyměňujícími si navzájem mezi sebou nejen migranty, ale i zboží a kapitál. Tyto výměny jsou mezi zeměmi tvořícími jeden systém intenzivnější než mezi ostatními zeměmi.
 - Analyzují se regionální migrační systémy jako například západní Evropa, severní Amerika, jižní Pacifik, západní Afrika.
 - Jednotlivé regiony jsou propojeny různými vzájemnými vazbami, může se jednat i o geograficky vzdálenější oblasti. Zkoumají se oba konce migračního proudu i všechny možné vazby mezi oběma oblastmi. Vazby mohou být dále roztrženy do kategorií jako například mezistátní vztahy, srovnání oblastí, kulturní vazby, rodinné a sociální sítě

Determinanty migrace

- Věk – hlavní faktor
 - Kratší doba na navrácení investice
 - Nepřenositelnost dosažené kvalifikace a specializace
 - Větší sociální závislost
 - Hledání vhodné práce mladými
- Rodinné faktory
 - Náklady migrace se násobí s rozrůstající se rodinnou
 - Ženatí vs. Svobodní, školní docházka dětí,
 - zaměstnání druhého partnera

- **Vzdělání**
 - Geografická migrace
 - Lepší přístup k informacím
 - Vyšší užitek pro zaměstnavatele
 - Zkušenosti se stěhováním na školu = nižší psychická újma (nebo naopak ?)
- **Vzdálenost**
 - Čím větší vzdálenost, tím vyšší psychické náklady
 - Rostou přepravní náklady
 - Méně informací

- Míra nezaměstnanosti
 - Rodiny s nezaměstnaným mají větší migrační tendence
- Další faktory
 - Vlastnictví domu
 - Licence na podnikání v místě
 - Vlivy státu
 - Daně, životní úroveň, investiční politika
 - Jazyková bariéra
 - Kvalita životního prostředí a klima

Důsledky migrace

- Individuální a společenské
- Individuální
 - Osobní zisk
 - Zvýšení příjmů
 - Riziko (spojené s nedostatečnými informacemi a nejistotou)
 - Růst příjmů není okamžitý
 - Možnost růstu živ. úrovně v původní destinaci
 - Příjem rodiny

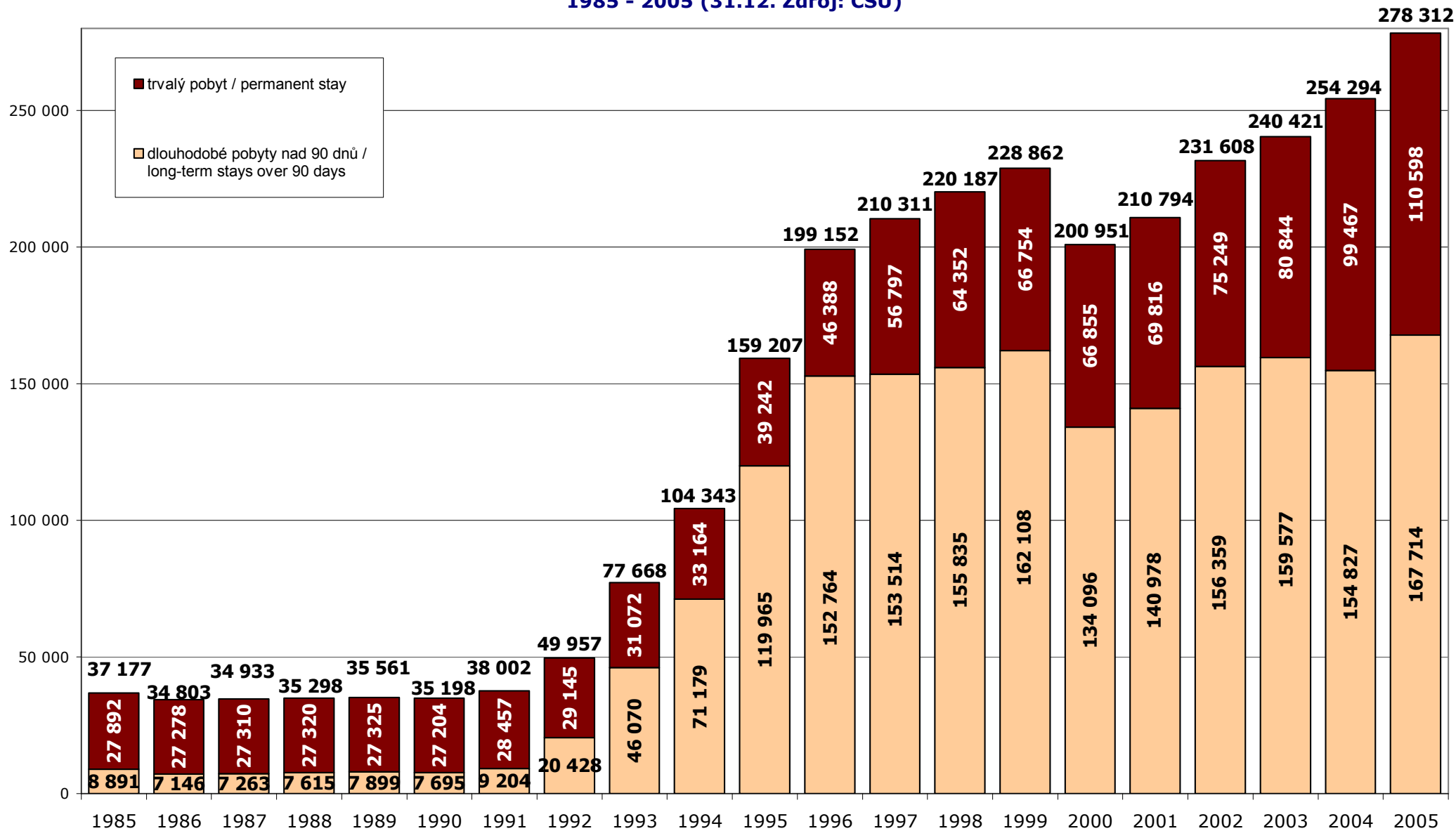
- Společenské
 - Růst produktu
 - Snižování mzdových rozdílů
 - Externality
 - záporné externality
 - přeplněná města, zácpy, nároky na veřejné služby
 - zavírání škol, plýtvání
 - Finanční externality: redistribuce důchodů
 - (-) ztráta produktu v zemi původu
 - (-) pokles mzdy domácího pracovníka
 - (-) pokles zaměstnanosti (???)
 - (+) snížené náklady na mzdy (krátkodobě)
 - (+/-) rozpočtové dopady

Teoretický příklad 😊

Mzda v Koreji je nižší než v USA – tendence Korejců migrovat do USA, což posune křivku nabídky práce v Koreji doleva a v USA doprava

+ bude motivovat podniky v USA zavřít domácí továrnu a otevřít ji v Koreji. To posune křivku poptávky po práci v Korei doprava.

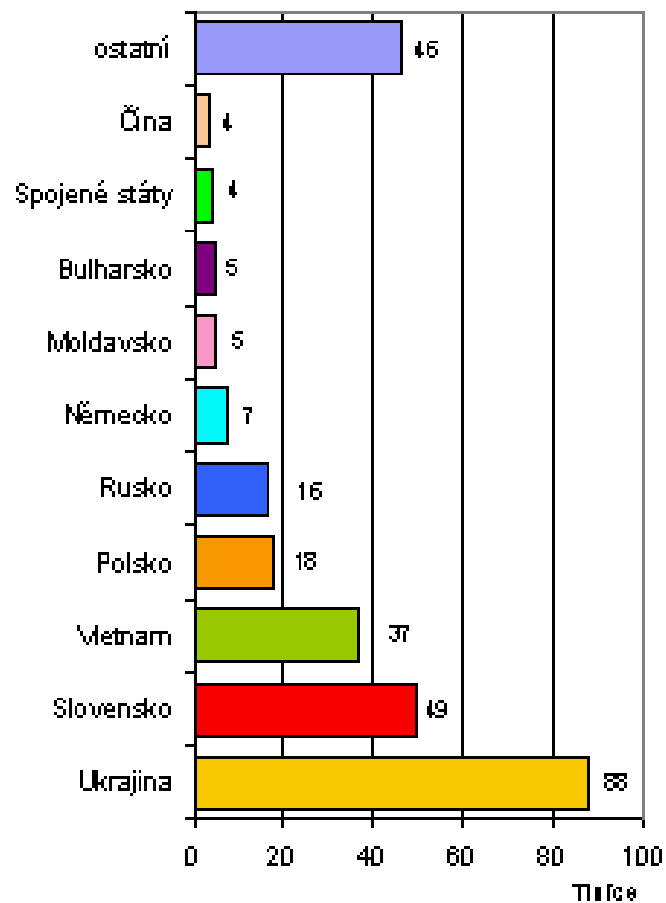
**Vývoj počtu cizinců s trvalým pobytem a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v ČR
1985 - 2005 (31.12. Zdroj: ČSÚ)**

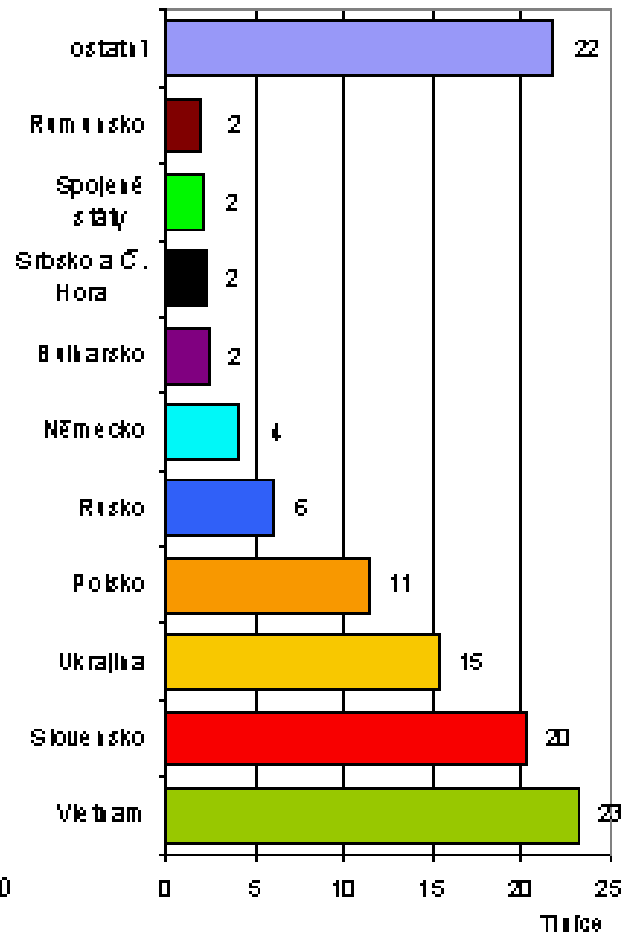
Cizinci v ČR podle typu pobytu a státního občanství (top 10) - 31.12.2005

Foreigners in the CR: by type of residence and citizenship; top 10 of citizenship; 31 December 2005

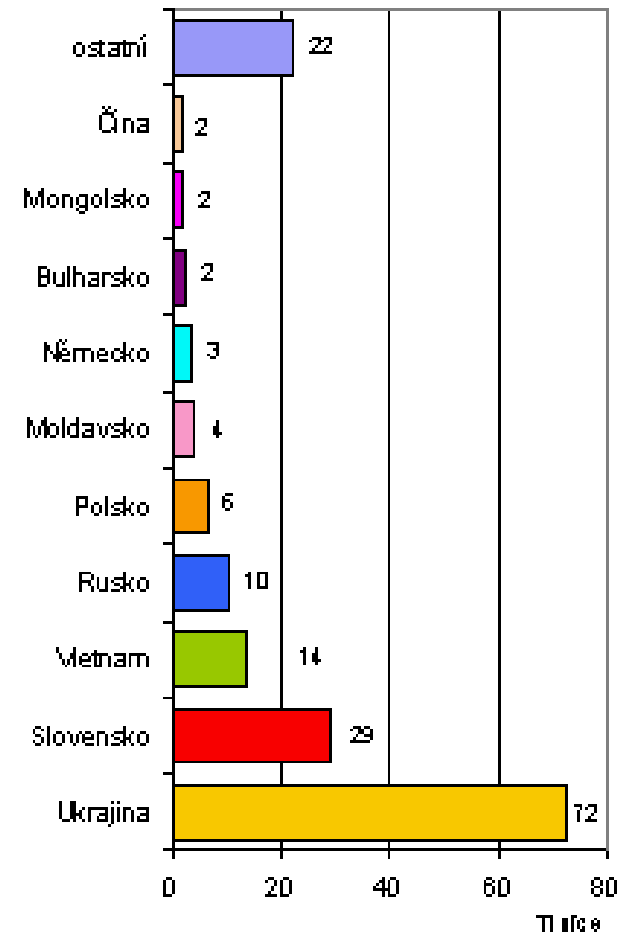
**Cizinci celkem
(trvalý, dlouhodobý pobyt)**

Cizinci s trvalým pobytem

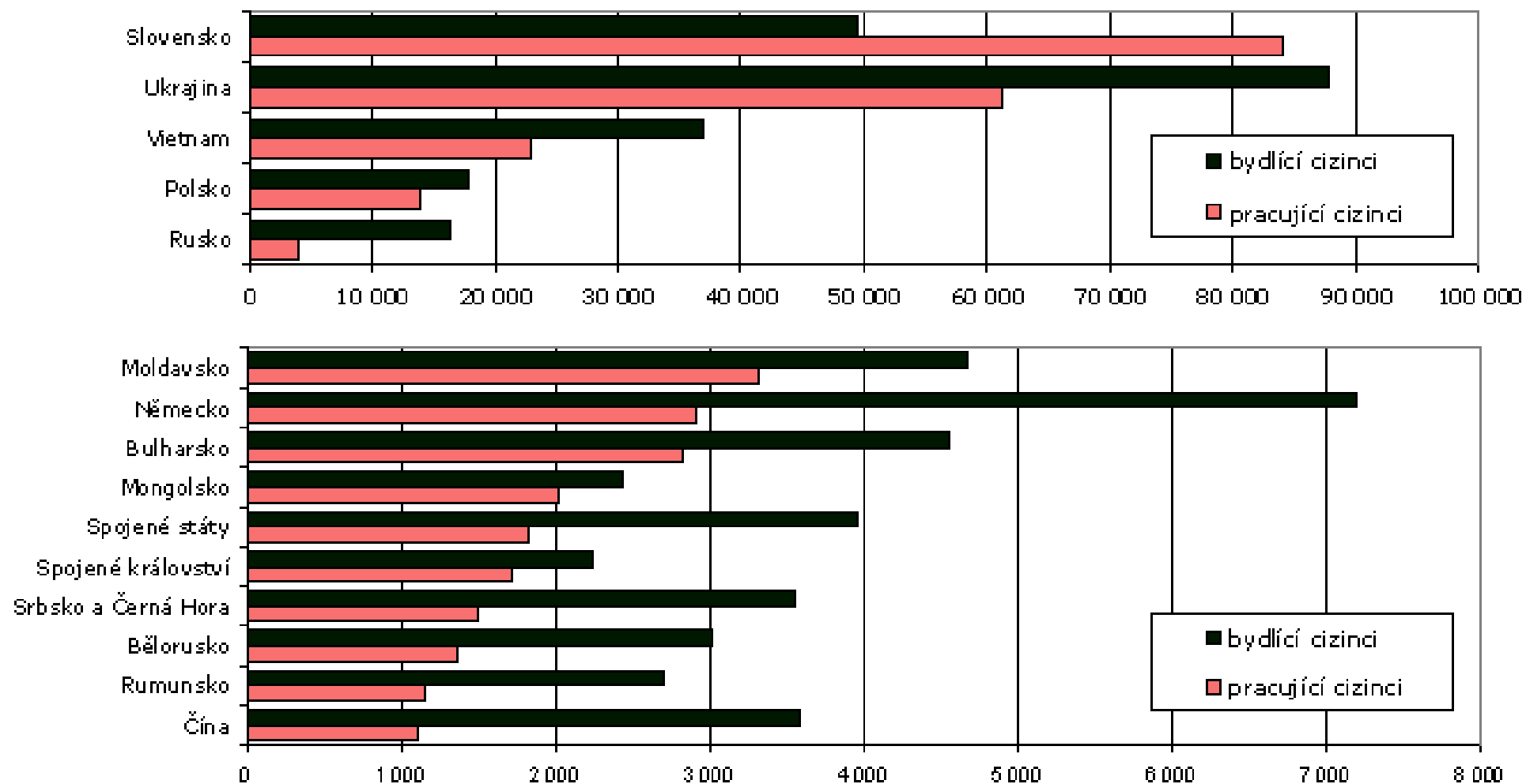

Cizinci s dlouhodobým pobytem nad 90 dnů

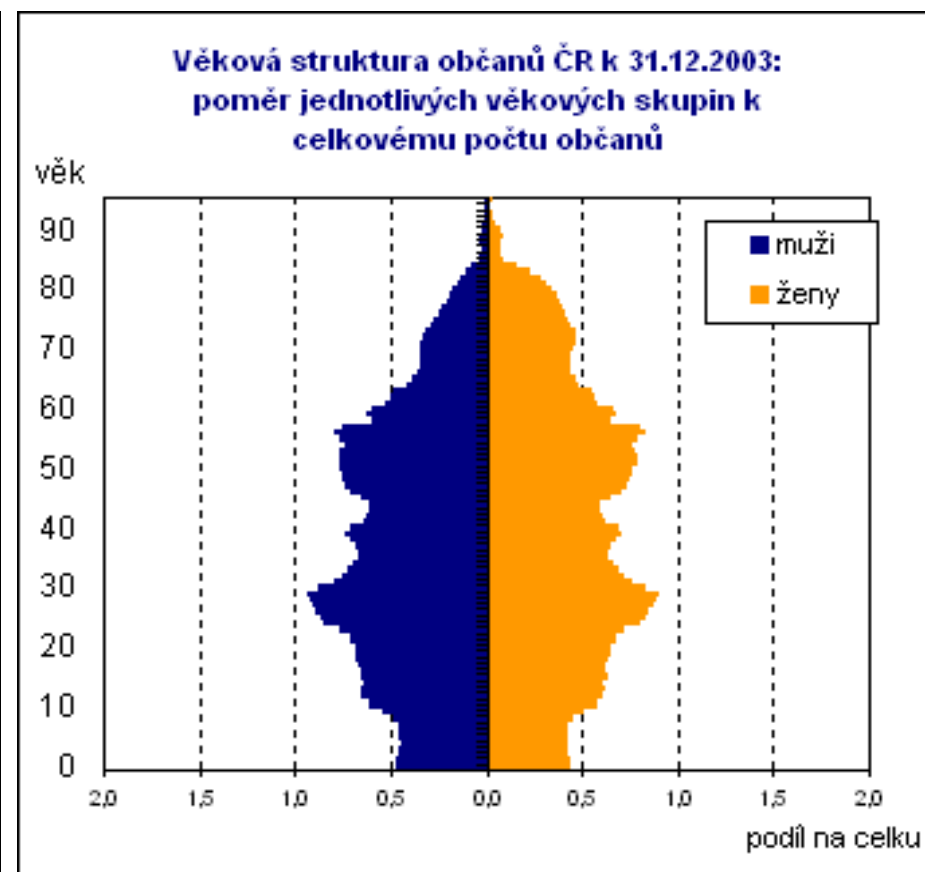
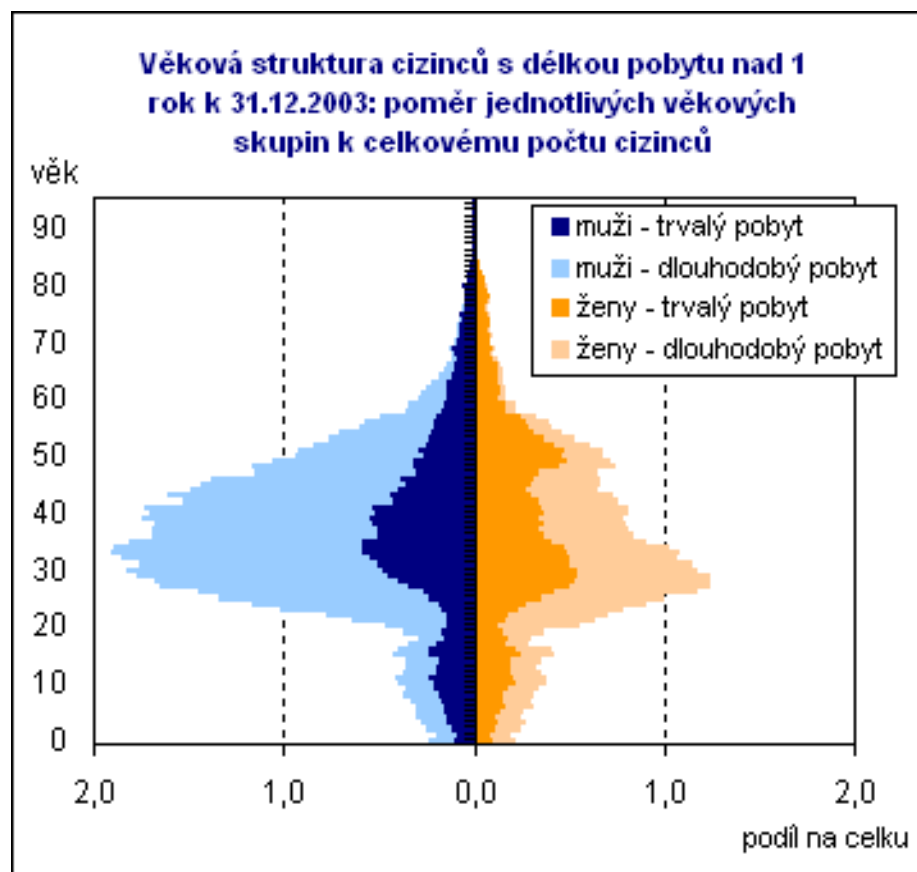

**Srovnání ekonomicky aktivních a bydlících cizinců podle státního občanství
(občanství s více než 1000 ekonomicky aktivními cizinci) - 31.12.2005**

Comparison of working and residing foreigners by citizenship; 31 December 2005

Srovnání věkové struktury občanů a ČR a dlouhodobě usazených cizinců - k 31.12.2003

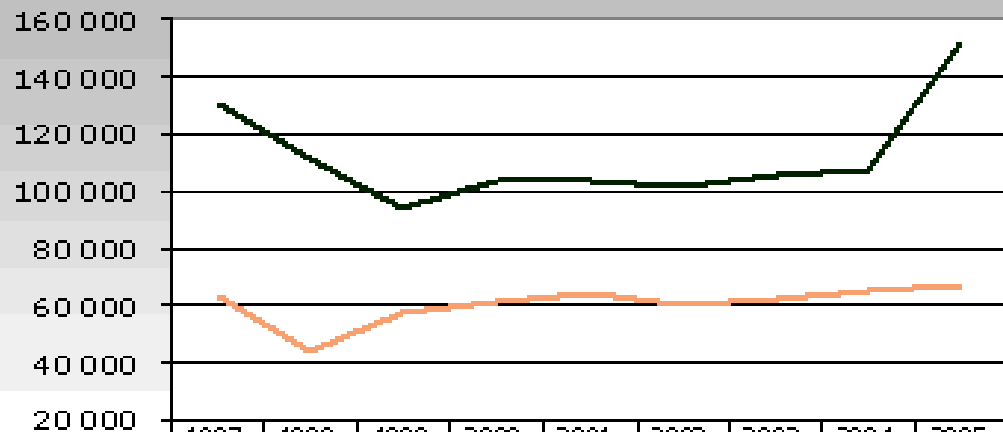

Vnitřní a zahraniční stěhování cizinců 1996-2004

Pramen: Český statistický úřad

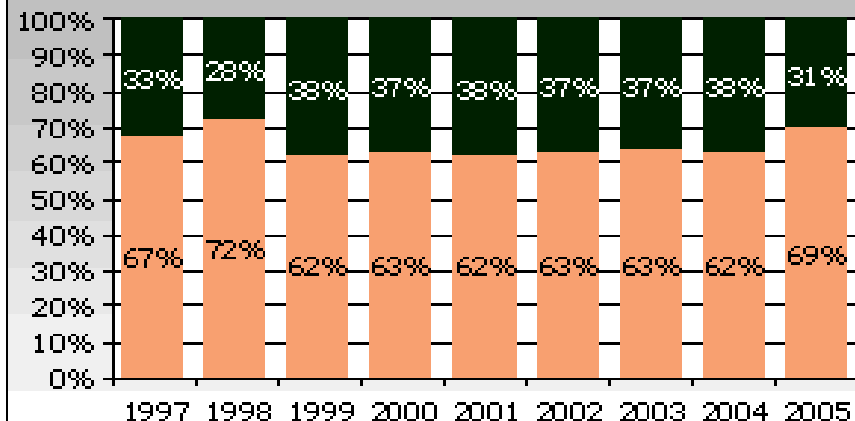
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Stěhování v rámci ČR	294	387	461	445	587	5 987	9 883	10 300	11 725
Zahraníční stěhování									
Přistěhovaní	7 408	9 949	7 943	6 810	4 227	11 323	43 647	57 438	50 804
Vystěhovaní	153	119	167	123	161	20 566	31 090	33 203	33 784
Saldo	7 255	9 830	7 776	6 687	4 066	-9 243	12 557	24 235	17 020
Obrat	7 561	10 068	8 110	6 933	4 388	31 889	74 737	90 641	84 588

Počty cizinců podle typu ekonomické aktivity v letech 1997-2005 (31.12.)

— zaměstnanci / employees	130 767	111 247	93 466	103 647	103 652	101 179	105 738	107 984	151 736
— živnostníci / trade licence	63 191	44 201	57 415	61 340	64 000	60 532	62 293	65 219	67 246

Zastoupení jednotlivých typů ekonomické aktivity cizinců v letech 1997-2005 (31.12.)

■ živnostníci / trade licence	33%	28%	33%	37%	33%	37%	37%	38%	31%
■ zaměstnanci / employees	67%	72%	62%	63%	62%	63%	63%	62%	69%

Vývoj počtu ekonomicky aktivních cizinců v letech 1997-2005 (31.12.)

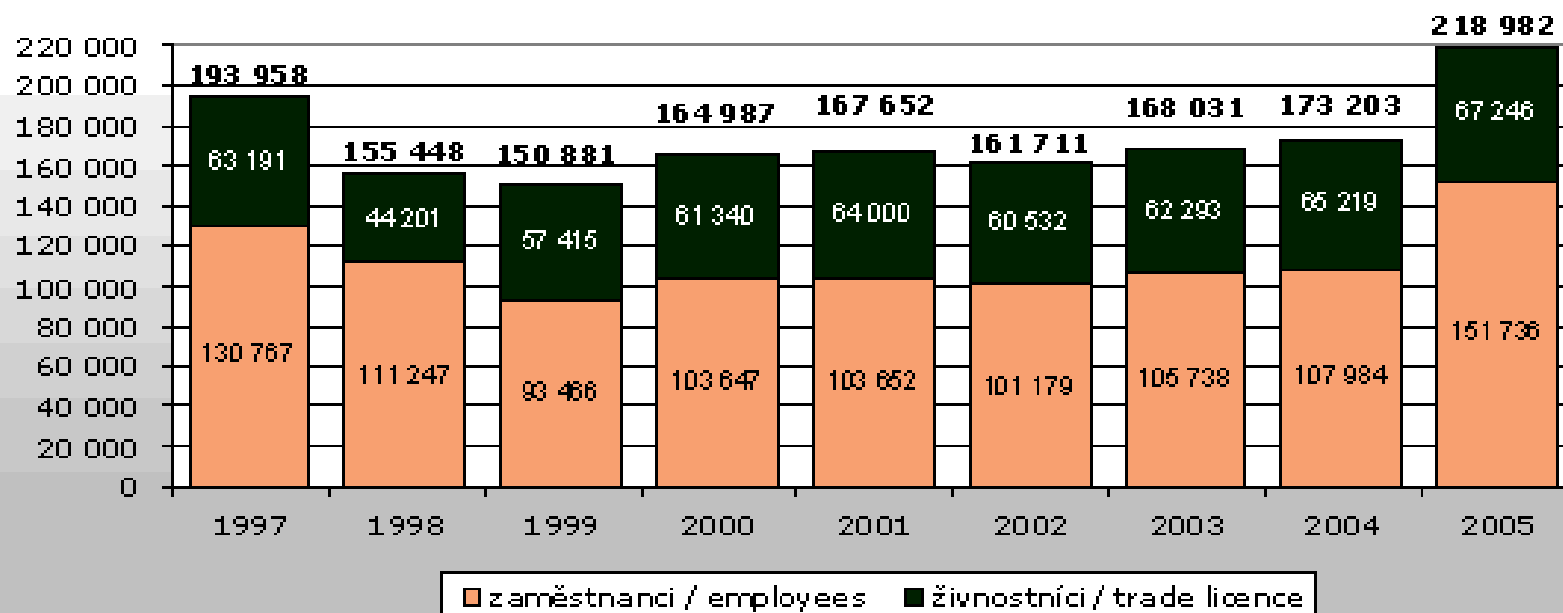

TABLE 7 : INFLOWS OF EMPLOYED [IM]MIGRANTS BY SEX AND BY CITIZENSHIP, ABSOLUTE NUMBERS, 1986 - 2001

Country :

Czech Republic

Year	Inflows of (im)migrants								
	Total	Men	Women	5 most important groups by citizenship -1 by absolute numbers -2					
				2	10559	7745	1906	1317	1183
1994	32871	0	0	1	Ukraine	Poland	Yugoslavia	USA	Germany
				2	12682	8719	1853	1467	1143
1995	52536	0	0	1	Ukraine	Poland	USA	Germany	UK
				2	26748	12071	1735	1462	1224
1996	71002	0	0	1	Ukraine	Poland	USA	Germany	Bulgaria
				2	42056	12843	1649	1457	1442
1997	61004	0	0	1	Ukraine	Poland	Bulgaria	Belarus	Moldova
				2	25166	13665	3322	2469	1959
1998	49927	0	0	1	Ukraine	Poland	Bulgaria	Moldova	Belarus
				2	19255	9941	2721	2074	2014
1999	40312	0	0	1	Ukraine	Poland	Bulgaria	Germany	Moldova
				2	16646	6880	1657	1466	1438
2000	38331	0	0	1	Ukraine	Poland	Moldova	Germany	USA
				2	15367	6552	1501	1496	1433
2001	7471	4233	3238	1	Slovak Republic	Viet Nam	Ukraine	Russian Federation	Poland
				2	1921	1578	1431	445	359
2002	25027	17709	7318	1	Slovak Republic	Ukraine	Poland	Russian Federation	Moldova
				2	9516	7783	1374	1009	677
2003	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0

ČR

Foreign Born Population, 1998	Total	219,800
	% of Total Population	2.1%
	From Austria	2,300
	From Bulgaria	6,000
	From China	4,200
	From Germany	5,100
	From Poland	22,200
	From Romania	2,700
	From Russian Federation	10,000
	From Slovakia	49,600
	From Ukraine	52,700
	From United Kingdom	1,600
	From United States	3,900
	From Vietnam	22,900
	From Yugoslavia (former)	6,000
Other	30,700	

Source: Organisation for Economic Cooperation and Development 2000 "Trends in International Migration" Paris: OECD Publications, Tables A.1.5, A.1.6, B.1.6

UK

Foreign Born Population, 1998	Total	2,208,000
	% of Total Population	3.8%
	From Australia	55,000
	From Bangladesh	78,000
	From Caribbean and Guyana	54,000
	From Central and Eastern Europe	83,000
	From Eastern Africa	61,000
	From France	68,000
	From Germany	85,000
	From India	149,000
	From Ireland	442,000
	From Italy	80,000
	From Pakistan	73,000
	From Portugal	44,000
	From Spain	45,000
	From United States	123,000
From Western Africa	77,000	
Other	691,000	

Source: Organisation for Economic Cooperation and Development 2000 "Trends in International Migration" Paris: OECD Publications, Tables A.1.5, A.1.6, B.1.6

Itálie

Foreign Born Population, 1998	Total	1,250,200
	% of Total Population	2.1%
	From Albania	91,500
	From China	38,000
	From Egypt	27,700
	From France	29,500
	From Germany	40,700
	From Morocco	145,800
	From Philippines	67,600
	From Poland	28,200
	From Romania	37,100
	From Senegal	35,900
	From Sri Lanka	31,300
	From Tunisia	47,300
	From United Kingdom	27,000
	From United States	55,800
From Yugoslavia (former)	40,800	
Other	505,900	

Source: Organisation for Economic Cooperation and Development 2000 "Trends in International Migration" Paris: OECD Publications, Tables A.1.5, A.1.6, B.1.6

TABLE 12 : OUTFLOWS OF NATIONALS BY SEX AND BY COUNTRY OF DESTINATION, ABSOLUTE NUMBERS, 1986 - 2001

Country :

Czech Republic

Year	Emigration of nationals								
	Total	Men	Women	5 most important countries of destination -1 absolute number of nationals -2					
1986	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1987	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1988	7440	0	0	1	Slovakia	Germany	Greece	Canada	Italy
				2	5768	566	215	101	83
1989	7941	0	0	1	Slovakia	Germany	Greece	Canada	Austria
				2	5926	832	157	132	127
1990	11787	0	0	1	Slovakia	Germany	Switzerland	Australia	Canada
				2	7674	1226	642	325	296
1991	11220	0	0	1	Slovakia	Germany	Switzerland	USA	Canada
				2	7324	1393	767	271	218
1992	7291	0	0	1	Slovakia	Germany	USA	Australia	Austria
				2	6823	205	34	30	29
1993	7424	0	0	1	Slovakia	Germany	Austria	USA	Canada
				2	7232	79	26	12	9
1994	265	0	0	1	Germany	Slovakia	Austria	Italy	Canada
				2	108	56	16	14	10
1995	541	0	0	1	Germany	Slovakia	Austria	Switzerland	USA
				2	195	140	41	36	21
1996	728	0	0	1	Slovakia	Germany	Austria	Switzerland	Canada
				2	213	207	57	54	37
1997	805	0	0	1	Slovakia	Germany	Austria	Switzerland	USA
				2	260	237	59	49	40
1998	1241	0	0	1	Slovakia	Germany	Austria	USA	Canada
				2	356	345	137	57	49
1999	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
2000	1263	470	793	1	Slovak Republic	Germany	Austria	Switzerland	USA
				2	413	379	93	69	57
2001	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
2002	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
2003	34226	23774	10452	1	Slovak Republic	Ukraine	Poland	Russian Federation	Germany
				2	18262	5441	1040	1011	950

TABLE 13 : OUTFLOWS OF EMPLOYED NATIONALS BY SEX AND BY COUNTRY OF DESTINATION, ABSOLUTE NUMBERS, 1986 - 2001

Country :

Czech Republic

Year	Emigration of nationals								
	Total	Men	Women	5 most important countries of destination -1 absolute number of employed nationals -2					
1986	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1987	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1988	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1989	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1990	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1991	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1992	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1993	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1994	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0
1995	21	11	10	1	Germany	United Kingdom	Switzerland	Austria	-
				2	9	3	2	2	0
1996	21	17	4	1	Germany	Switzerland	Slovak Republic	Austria	-
				2	6	5	4	2	0
1997	29	18	11	1	Germany	Slovak Republic	USA	Switzerland	-
				2	14	6	3	3	0
1998	36	17	19	1	Austria	Slovak Republic	Germany	USA	Canada
				2	9	8	5	4	4
1999	22	16	6	1	Germany	Slovak Republic	Canada	USA	-
				2	9	3	3	2	0
2000	30	21	9	1	Slovak Republic	Germany	USA	Switzerland	Austria
				2	9	7	3	3	3
2001	13	10	3	1	Slovak Republic	Germany	Austria	-	-
				2	5	4	2	0	0
2002	31	20	11	1	USA	Germany	Austria	United Kingdom	Norway
				2	5	5	4	2	2
2003	0	0	0	1	-	-	-	-	-
				2	0	0	0	0	0